

Dansk kulturhistorisk Museumsforening

Årsmødet den 5.–8. september indledtes torsdag aften med et møde, hvor ministeren for kulturelle anliggender, K. Helveg Petersen, talte over emnet kulturpolitiske problemer.

Repræsentantmødet fredag den 8. kl. 9 indledtes med, at formanden, museumsdirektør *Knud Klem*, bød velkommen til repræsentanter og gæster. Som gæster deltog kontorchef E. W. Thrane, ministeriet for kulturelle anliggender; rigsantikvar P. V. Glob; direktør Oluf Nielsen og museumskonsulent P. Halkjær Kristensen, Statens Lokalmuseumstilsyn. Følgende museer var repræsenterede: Aabenraa, Aalborg, Bangsbomuseet, Djurslands Museum, Ebeltoft, Esbjerg, Falsters Minder, Fiskeri- og Søfartsmuseet, Forhistorisk Museum Århus, Fredericia, Frederiksborg, Frilandsmuseet, Gilleleje, Grindsted, Haderslev, Handels- og Søfartsmuseet, Helsingør By-museum, Herning, Hobro, Holbæk, Horsens, Hørsholm, Jægerspris, Kalundborg, Koldinghus, Købstadmuseet »Den gamle By«, Landbrugsmuseet, Langeland, Maribo Museum, Nationalmuseet I, Nationalmuseet II, Nationalmuseet III, Nordsjællandsk Folkemuseum, Næstved, Odder, Odense, Orlogsmuseet, Randers, Ribe, Rosenborg, Roskilde, Samsø, Skagens Fortidsminder, Svendborg, Søllerød, Tikøb, Tønder, Vendsyssel, Viborg, Vordingborg og Ølgod.

1. *Til dirigent* blev valgt overinspektør Harald Langberg, Nationalmuseet, og efter navneopråbet oplæste formanden mindeord over følgende kolleger, som i det forgangne år var afgået ved døden: Konservator Poul Larsson, Nationalmuseet, landsretssagfører Niels Larsen, Bangsbomuseet, borgmester Jens Dalgaard Knudsen, Ringkøbing Museum, dr. phil. Anders Bæksted, Nationalmuseet, lensbaron Berner Schilden Holsten, Bogense Museum, samt stationsmester Holger Hansen, Silkeborg Museum.
2. *Formandens beretning.* Til indledning skal jeg meddele, at bestyrelsen fra Vikingskibshallen i Roskilde samt Musikhistorisk Museum har modtaget begæring om indmeldelse i foreningen. Bestyrelsen anbefaler optagelsen af disse museer, og jeg vil derfor gerne spørge, om nogen har noget at indvende imod dette forslag Da dette ikke er tilfældet, er optagelsen sket, og jeg byder velkommen til de nye medlemmer og håber, at de må befinde sig godt i vor kreds.
Samtidig skal jeg meddele, at bestyrelsen fra Ebeltoft Museum har modtaget udmeldelse. Årsagen er de nuværende kontingentforhold; museet har foreløbig ikke tanker om at søge statsanerkendelse og synes derfor ikke, det har råd til at yde

kontingentet. Jeg har modtaget udmeldelsen og meddelt, at foreningen håber, at Ebeltoft Museum snart igen vil blive medlem. Bestyrelsen forstår udmærket, at det forhøjede kontingent kan spille en rolle, men vi forventer at den nye museumslov, som til efteråret vil blive behandlet i Folketinget, vil forbedre museernes økonomi i en sådan grad, at kontingentforhøjelsen ingen kvaler vil volde. Foreningens aktivitet ligger i et sådant plan, at kontingentet er nødvendigt, og der vil utvivlsomt komme sådanne resultater af denne aktivitet, at museerne vil finde det rimeligt at ofre beløbet på dette alter. Da Rewentlow-Museet nu har fået status som kunstmuseum, har dette ligeledes udmeldt sig af foreningen.

For at blive ved denne aktivitet vil jeg gerne fremhæve, at det er umuligt for den valgte sekretær at klare de arbejdsopgaver, som er forbundet med arbejdet. Vi har hjulpet sekretæren så godt vi har kunnet med hjælp til duplikeringer m. m., men opgaverne er så mangfoldige, at man ikke kan forlange dette arbejde af en museumsmand, der først og fremmest har sit museum at passe. Tænk på det arbejde, som er forbundet med etableringen af museumskurset, og indsamling af statistikker. Jeg ved udmærket godt, at disse statistikker volder museerne noget besvær, men de er nødvendige for at give en oversigt over, hvad der sker på museerne og de behov, disse hver især har. Disse oplysninger, der gerne skulle ud til offentligheden, er påkrævede i arbejdet for at skabe en jordbund, som er nødvendig for at museerne såvel fra offentlige institutioner som fra lokale, private kredse kan få den nødvendige støtte, ligesom offentligheden i almindelighed bør få at vide, hvad der sker på museerne, der også derigennem får oplysning om, hvad andre museer laver, hvilket utvivlsomt vil virke inspirerende. Bestyrelsen har under hensyntagen til alt dette under overvejelse på en eller anden måde at etablere et lønnet kontorhold, der ikke skal være mere omfattende end nødvendigt, og vi mener, at vi kan få etableret dette i Ribe. Det er for tiden under drøftelse, men overvejelserne er endnu ikke afsluttet.

Foreningen afholdt i slutningen af juni sit andet *museumskursus* i V. Vedsted. Jeg tror, jeg tør sige, at det var lige så vellykket som det første. Det havde fundet en overordentlig god tilslutning og blev vistnok afviklet på tilfredsstillende måde. Det havde samme arbejdsgrupper som på det første, dog kom hertil to meget væsentlige nydannelser, nemlig et fotografihold og et udstillingshold. Foredragene var indskrænket til et færre antal, og der var i højere grad end før muligheder for at drøfte anliggender i museumsarbejdet. Jeg tror, at disse drøftelser er gavnlige, især fordi det ikke er muligt at komme ind på alle relevante emner under årsmødet. Det kan i høj grad være både oplysende og inspirerende for de folk, der arbejder på museerne, at se, hvad man beskæftiger sig med andre steder inden for vor kreds. Vi skylder kulturministeriet megen tak for dets støtte og velvilje i denne sag. Jeg takker deltagerne ved kurset, herunder såvel elever som lærere for det gode samarbejde vi havde på kurset, denne tak gælder ikke mindst Bencard og Seeberg, som trak det store læs under forberedelserne til kurset og dets afvikling. Vi anerkender ligeledes den gode assistance, vi fik på ungdomshøjskolen, ikke mindst ved fru Else Jønnilds indsats.

Vor udmærkede kollega Palle Friis i Hjørring har sat sig i spidsen for at skabe et *stikordsregister*, som vil være til megen nytte for de kulturhistoriske museer. Registret er færdigt og mangfoldiggjort, men der har i forbindelse med det været ret betydelige udgifter. Bestyrelsen har foreløbig bevilget og udbetalt et lån hertil

på 8.000 kr. Foreningens repræsentanter i tilsynet har desuden rejst spørgsmål om en bevilling til dette arbejde fra fællesbevillingen, og denne anmodning er blevet gunstigt modtaget. Jeg vil gerne takke tilsynet for denne velvilje, men føler også trang til overfor Palle Friis og hans medarbejdere at udtale en varm tak for deres initiativ og for det store arbejde, de har haft dermed. Jeg ved, at andre kredse inden for foreningen arbejder med andre faglige spørgsmål af interesse for os alle, og også de skal have tak. Det vidner om, at vi nok skal leve op til de krav, offentligheden stiller os overfor, herunder ikke mindst de krav og forventninger, som den nye museumslov vil medføre.

De har af det sidste hefte af *Nyt og Noter* iagttaget, at der er ved at ske noget med *Ørslev Kloster*, mange kendte i forvejen planerne herom. Det drejer sig om, at komtesse Olga von Sponnecks legat har tilbudt brugsretten af Ørslev Kloster med park, skov og eng til Dansk kulturhistorisk Museumsforening med det formål at indrette et kollegium for folk, der har brug for et godt og stilfærdigt sted, hvor de kan gøre et arbejde færdigt, eller hvor de kan bo, mens de driver kildestudier f. eks. i landsarkivet i Viborg, der kun ligger få kilometer fra stedet. Dette emne er sat som et særligt punkt på dagsordenen, og jeg skal derfor ikke komme nærmere ind herpå, udover – til gavn for diskussionen om beretningen – at meddele, at det ikke er bestyrelsens tanke, at den påtænkte institution skal belaste foreningens økonomi, og at jeg iøvrigt – og bestyrelsen med mig – har den opfattelse, at det ville være pragtfuldt, om vor forening kunne være medvirkende til at bevare dette prægtige sted under fornuftige omstændigheder og således, at Ørslev Kloster i fremtiden kan komme til at virke som en kulturel institution, et studie- og arbejdssted og et refugium for åndsarbejdere.

Museumsloven. På årsmødet i Frederikshavn i fjor forelagde bestyrelsen sine tanker om en ny lov til erstatning af museumsloven af 1958, der efter dette tiårs forløb skal til revision. Den hidtidige lov var baseret på et forslag fra det af undervisningsministeriet nedsatte provinsmuseumsnævn. Denne forenings bestyrelse betragtede imidlertid Dansk kulturhistorisk Museumsforening som et så fuldgyldigt udtryk for dansk museumsvesen, at bestyrelsen dristede sig til i den nuværende situation at udarbejde et forslag såvel til en ny lov som til den tilhørende bekendtgørelse, idet man regnede med, at ministeriet ville sætte pris på at høre museumsfolkernes mening om denne sag og gerne ville drage nytte af de af museerne indvundne erfaringer i det tiår, loven har virket. Da bestyrelsen ved fuldtalligt møde i dec. 1967 afleverede forslaget til kulturministeriet, havde vi også den glæde, at kulturminister Bodil Koch takkede for initiativet. Museernes forslag ville danne grundlag for ministeriets behandling af sagen, idet det dog betonedes, at det jo ikke var sikkert, at ministeriet kunne følge alle forslagens retningslinier. Forinden blev forslaget som nævnt behandlet på sidste årsmøde, hvor jeg desværre selv på grund af sygdom var forhindret i at være til stede. Jeg har forstået, at diskussionen blev meget livlig med fremførelse af en del kritiske bemærkninger, hvad der jo slet ikke var urimeligt, men gennem nogle timers sturm- og drang situation nåede man til den fornuftige betragtning, at bestyrelsen skulle tage de fremførte bemærkninger under sin velvillige overvejelse og optage deraf, hvad man mente var anvendeligt. Dette drøftede bestyrelsen med samme omhyggelighed, som vi havde anvendt under vore drøftelser af vort forslag. Da jeg som sagt ikke overværede diskussionen, ved jeg ikke, om de tilstedeværende bestyrelsesmedlemmer

muligvis var for beskedne til at antyde, at vi faktisk havde anvendt adskillige dag- og nattetimer på at diskutere, hvad vi anså for at være museernes bedste, men skulle det ikke have været tilfældet, vil jeg gerne herved bekræfte, at det faktisk var således. Jeg tvivler på, om nogen tidligere bestyrelse i denne forening har anvendt mere tid og flere kræfter på at drøfte og klarlægge museernes tarv for at opnå det bedst mulige resultat, og jeg vil derfor gerne her takke for den tilslutning, bestyrelsen fik som resultat af diskussionen. Under vore drøftelser havde vi taget hensyn til, at der fra folketingets side var gennemført andre temmeligt avancerede kulturlovskomplekser, f. eks. en vidtgående bibliotekslov, ligesom man havde forelagt planer om kulturcentre med betydelig statsstøtte. Med henvisning til dette foreslog vi derfor, at staten skulle bidrage med 50 % af samtlige driftsudgifter indtil driftsudgifter på indtil 250.000 kr. og derefter faldende tilskuds-satser for museer med højere driftsudgifter. Vi foreslog tillige, at landsdelsmuseerne skulle have et pristalsreguleret tilskud på 50.000 kr. med forpligtelse til på disse museer at ansætte en museumspædagog, idet vi formodede, at staten ligesom museerne selv måtte være interesseret i den pædagogiske udnyttelse af museerne. Også andre kulturfremskud end de i egentlig forstand museale burde kunne optages af museerne og modtage tilskud. Vi foreslog endvidere, at minimumstilskuddet fra statens side blev 10.000 kr., således at også de små museer kunne få gode arbejdsvilkår.

Efter vort forslags aflevering er der som bekendt indtruffet et folketingsvalg, der resulterede i et andet flertal, som ønskede at gennemføre en økonomisk politik efter andre retningslinier end de hidtil fulgte. Kort sagt, den økonomiske situation var en helt anden end før, og der kunne derfor være grund til at nære nogen frygt for, hvorledes det nu ville gå med forslaget til en ny museumslov. Denne frygt viste sig at være ubegrundet, idet det lovforslag, som ministeriet har udarbejdet, viser betydelige forbedringer i forhold til den nuværende lov, selvom man ikke har kunnet følge vort forslag, bl. a. fordi man over for de bevilgende myndigheder nøje må kunne dokumentere de udgifter, som en ny lov vil medføre. Efter ministeriets forslag skal der til samtlige statsanerkendte museer ydes et driftstilskud, der udgør 100 % af de tilskudsberettigede, stedlige tilskud. Hvis disse udgør mere end 20.000 kr., kan statstilskuddet dog ikke overstige 125 % af de tilsvarende stedlige tilskud i regnskabsåret 1967-68 eller højst 200.000 kr., medmindre særlig hjemmel opnås på finansloven. Til landsdelsmuseer ydes et særligt tilskud på 25.000 kr. i stedet for 14.000 kr. - i den nuværende lov. Såfremt lokalmuseerne påtager sig anden kulturformidlende virksomhed end det i egentlig forstand museums-mæssige arbejde, yder staten et særligt tilskud på 100 % af de stedlige tilskud til samme formål indtil 10.000 kr., dog ikke over 10 % af statstilskud til alm. museumsarbejde. Denne sidste bestemmelse er ny. Museernes forslag på dette område var ganske vist mere vidtgående, end ministeriet har kunnet gå med til, men der er grund til at anerkende, at ministeriet har optaget vor tanke, og jeg vil tro, at denne bestemmelse om tilskud til udstillings- eller anden kulturel virksomhed vil være meget nyttig for de museer, der kan og vil optage disse virksomheder.

Blandt landsdelsmuseernes forpligtelser efter det nye forslag er, at det skal have »fagligt uddannet personale, herunder en museumspædagog«. Museerne havde i deres forslag ønsket tilskud til lønning af en museumspædagog, idet de anså det

pædagogiske arbejde for meget vigtigt, men vi havde unægtelig regnet med større tilskud hertil. Ganske vist medfører forslaget væsentligt større tilskud til landsdelsmuseerne, hvad jeg senere skal komme tilbage til, men jeg er bange for, at adskillige af dem kun vil få råd til en halv museumspædagog, og denne bestemmelse vil derfor næppe opfylde vore ønsker på et område, hvor jeg synes, man fra statens side måtte være interesseret i at støtte os stærkere. Vi havde også ønsket, at udgifter til bygningsændringer skulle indgå i tilskudsberegningen, men det er ikke tilfældet. Det vil kun kunne ske ved særlig hjemmel på finansloven og vil altså bero på de bevilgende myndigheder i hvert enkelt tilfælde.

I ministeriets oprindelige forslag var basisåret for højeste statstilskud sat til 1966–67. Bestyrelsen var klar over, at dette ville ramme en række museer, der først efter 1966–67 havde fået forhøjet sine stedlige tilskud, og vi er derfor glade for, at ministeriet har bøjet sig for vor henstilling om at flytte basisåret, og det er nu flyttet til 1967–68, og det må vi udtale vor anerkendelse af. Der har også været drøftet muligheden af indførelsen af en tredje dispositionsbevilling, der kan benyttes til at hjælpe museer, som er vanskeligt stillede. Jeg håber, at denne tanke stadig møder imødekommenhed. Der er hjemmel til det i lovforslagets § 6, stk. 2, men det skal ske ved særlig bevilling på finansloven.

Foreningen har stillet forslag om indførelse af et minimumsstatstilskud på 10.000 kr., ikke alene i vort oprindelige forslag, men også i det af ministeriet udarbejdede, og denne tanke blev støttet af lokalmuseumstilsynet. Denne idé har imidlertid i ministeriet mødt afvisning ud fra den betragtning, at det ville næsten være en opfordring til de små museer til ikke at anstrenge sig for at få lokale bevillinger. Jeg kan godt se, at 10.000 kr. måske ville være et for stort beløb for de mindste museer, men så kunne man eventuelt finde frem til et mindre beløb. Imidlertid: mindstebeløbet *kan* ikke gennemføres. Så meget mere må man håbe på en tredje dispositionsbevilling, der kan anvendes efter behov, og behovet vil ikke mindst findes hos museer, der har vanskelighed ved at få udført visse nødvendige arbejder, f. eks. registrering, i det omfang, som er nødvendigt. Jeg har indtrykket af, at ministeriet har forståelse for disse tilfælde.

Jeg må samtidig gøre opmærksom på, at den hjælp, som museerne kan få fra museumskonsulenten, skønt han hellere end gerne vil hjælpe, ikke er omfattende nok, fordi han er optaget af kontormæssige forretninger og af sin virksomhed som sekretær i lokalmuseumstilsynet. Dette er understreget i forhandlingerne med ministeriet, og jeg har indtrykket af, at man har fuld forståelse for dette. Derfor vil jeg også gerne udtale håbet om, at det nu i forbindelse med den nye lovs vedtagelse må blive muligt at få staben forøget, således at både museumskonsulentinstitutionens og tilsynets forretninger kan røgtes på tilfredsstillende måde. Der har gentagne gange været gjort forsøg på at få flere ansat, men det har hidtil ikke kunnet gennemføres hos de bevilgende myndigheder. Det må nødvendigvis ske samtidig med den nye lov.

Jeg henleder ligeledes opmærksomheden på, at dispositionsbevillingerne, selv om de er blevet forhøjet i tidens løb, stadig er for små. Både museumsgenstande og alt muligt materiale er steget uhyre i pris, og der er årlig ansøgninger om beløb, der tilsammen omfatter det tre- eller firdobbelte af, hvad dispositionsbevillingerne omfatter. Hertil kommer håbet om en tredje dispositionsbevilling til brug for vanskeligt stillede museer.

Jeg skal nu omtale de forhøjelser i statstilskuddene til museerne, der indeholdes i ministeriets lovforslag. De er opregnet i et skema, som er udarbejdet af ministeriet. De 15 landsdelsmuseer fik i 1967-68 i faste stedlige tilskud 2.203.470 kr. Statstilskuddet til disse museer vil efter gældende lov blive 756.564 kr., men vil efter det af kulturministeriet stillede lovforslag blive 1.999.197 kr., altså få en forøgelse på 1.242.633 kr. Hertil kommer, at der yderligere inden for forslagens rammer kan fremkomme et statstilskud på 389.254 kr. De øvrige 52 statsanerkendte museer havde i 1967-68 i faste stedlige tilskud 852.821 kr., og den gældende lov vil give dem et statstilskud på 541.933 kr. Ministeriets forslag vil i første omgang give dem et tilskud på 852.821 kr., altså en stigning på 310.888 kr. med udsigt til en senere yderligere maksimal forøgelse af statstilskuddet på 711.006 kr. Samtlige statsanerkendte museer inden for museumsloven vil altså i stedet for ifølge den nuværende lov at få et statstilskud på 1.298.497 kr. få 2.852.018 kr. eller en stigning på 1.553.521 kr. og med muligheder for en yderligere stigning på 1.100.260 kr. I denne beregning er medtaget de statstilskud, som lovforslaget kan yde til andre kulturformidlende opgaver end de rent museale. De maksimalt opnåelige beløb er her 274.270 kr., men da formodentlig kun en del af landsdelsmuseerne og et mindre antal andre museer optager sådanne opgaver, regner ministeriet kun med, at der i lovens løbetid vil blive tale om 100.000-125.000 kr. til disse formål.

Spørgsmålet om landsdelsmuseernes antal har også været drøftet. Loven tillader i øjeblikket 17, og der er nu 15. Der har været ønske hos flere museer om at opnå landsdelsanerkendelse. Der kan såvel efter nuværende lov som efter lovforslaget blive to til, idet også det nye forslag taler om 17 landsdelsmuseer. Måske vil det skuffe nogle, men jeg skal her henlede opmærksomheden på, at den kommunale inddeling her i landet, også den amtskommunale, vil undergå en stærk ændring, formentlig allerede i 1970, og det er derfor ikke muligt på nuværende tidspunkt at overse, hvad der vil være behov for. Bestyrelsen har i drøftelserne anmodet om, at loven skal til revision allerede i folketingsåret 1972-73, og dette ønske har man fulgt. Det må da være håbet, at landets økonomiske situation til den tid er så meget forbedret, at der i tiden efter 1972-73 vil blive tale om et godt skridt fremad. Det beror bl. a. på, hvordan museerne vil være i stand til at udnytte de muligheder, som ligger i lovforslaget. Sammenligner man den foreslåede statsstøtte til museerne med de bevillinger, som ydes biblioteker, skolevæsen, højere læreanstalter m. v., kan beløbet endnu synes beskedent, men det er dog et meget væsentligt skridt frem, og jeg håber, at også medlemmerne kan slutte sig til min tak for den interesse og offervilje, som ministeriet har udvist i denne for os så vigtige sag, og jeg håber også, man kan sige, at den omstændighed, at museerne selv først stillede et omfattende lovforslag, har været medvirkende til at skærpe ministeriets interesse for sagen.

Når man taler om statsbevillinger til museerne, vil det være urimeligt ikke at henlede opmærksomheden på, at der findes 31 specialmuseer, herunder Nationalmuseets afdelinger, som ikke falder ind under lokalmuseumsloven. Til adskillige af disse yder staten meget væsentlige tilskud. Ganske vist mangler der nogle, og man må undre sig over, at enkelte af dem ved gentagne henvendelser, hvor det synes ret oplagt, at der bør ydes statsstøtte, endnu ikke, efter hvad jeg forstår, har haft held i deres bestræbelser. Jeg skal ikke nævne navne, men nøjes med at udtrykke håbet om, at den forøgede museumsinteresse, som formentlig nu vil vise sig

i forbindelse med behandlingen af lovforslaget, vil medføre, at disse museer nu kan få en såre nødvendig hjælp.

Sluttelig skal jeg vedrørende museumslovforslaget bemærke, at kulturministeriets embedsmænd har fremført, at det forslag, som jeg her har omtalt, kun er kulturministeriets forslag, og at man langt fra kan vide, om det godtages af de bevilgende myndigheder. Måske skal disse udtalelser give udtryk for, at ministeriet har strakt sig meget vidt, og det erkender vi og takker for, men jeg kan dårligt tro, at den kulturelle interesse hos lovgiverne ikke skulle være så stor, at forslagene kan føres igennem, men under alle omstændigheder vil det være nødvendigt, at samtlige museumsbestyrelser landet over i de nærmeste måneder benytter lejligheden til at henvende sig til deres lokale folketingsmedlemmer og gøre dem begribeligt, at dette må gennemføres. En ny lov efter disse retningslinier vil give muligheder for ny udvikling på museerne. Lovforslaget bør gennemføres, og den kommende lov bør give anledning til, at de lokale tilskud forhøjes i et sådant omfang, at lovens maksimalydelse bliver udnyttet. Så føler jeg mig overbevist om, at vi, når loven skal revideres i folketingsåret 1972-73, kan tage et godt nøk fremover til ny udvikling for museerne.

Denne beretning er min sidste formandsberetning i denne forening. Mit museum har været medlem af foreningen i 40 år, og jeg har med en enkelt undtagelse repræsenteret min institution ved samtlige årsmøder. Hvornår jeg kom ind i bestyrelsen, husker jeg ikke, men det er i hvert fald mange år siden, og siden 1959 har repræsentanterne vist mig den ære og tillid at vælge mig til formand. Jeg har været lykkelig for dette arbejde, der fra den første til den sidste dag har haft min levende interesse, og jeg mindes med glæde samarbejdet med bestyrelsesmedlemmerne gennem tiderne, især de hedengangne formænd Albert Thomsen og Svend Larsen, men med ikke mindre glæde ser jeg tilbage på samarbejdet med Halkjær som sekretær og med den øvrige bestyrelse. De lykkeligste og mest righoldige perioder finder jeg har været drøftelserne i 1957-58 i forbindelse med museumsloven og nu senest arbejdet med de to museumskurser og med oplægget til den kommende museumslov. Jeg har ingensomhelst fortjeneste, hvad kurserne angår. Initiativet hertil er udgået fra andre, der tillige har haft besværet med deres gennemførelse, men til min sidste stund vil jeg med taknemlighed erindre arbejdet i den nuværende bestyrelse med museumsloven. Her har alle deltaget med iver og interesse og i en fortrinlig samarbejdsånd, og jeg føler mig overbevist om, at vi får noget ud af anstrengelserne, under alle omstændigheder har vi haft tilfredsstillelse ved arbejdet med disse for museerne så livsvigtige anliggender. Jeg afslutter derfor denne beretning med tak til alle. Jeg håber, at medlemmerne vil slutte op om foreningen også i de kommende år. Vi går tider i møde, da vi har brug for samarbejde og fodslag. Jeg tror, at museerne står overfor en rig udvikling, og det er denne forenings opgave at være en af formidlerne af denne udvikling.

Diskussion:

Diskussionen i forbindelse med formandsberetningen kom til at dreje sig om kulturministeriets forslag til lokalmuseumsloven.

Hans Neumann anerkendte lovens væsentlige økonomiske forbedringer for museerne, men udtrykte betænkelighed på følgende punkter:

1. Han savnede i forslaget et direkte tilskud til nybygninger, især da et sådant findes i loven om provinsens kunstmuseer. 2. Lovens 125% regel ville for Haderslev museums og formentlig også for andre museers vedkommende betyde, at disse har nået maksimum tilskud allerede ved lovens ikrafttræden. Dette vil betyde, at der i lovens virkeperiode intet vil findes til dækning af prisstigninger og normale udvidelser. Han ønskede denne procentsats forhøjet.

Jørgen Paulsen støttede Neumann ud fra det synspunkt, at museerne sidder inde med værdier, der efterhånden er blevet så store, at man må have betydelig større tilskud for at kunne administrere værdierne hensigtsmæssigt.

Neumanns ønsker om tilskud direkte til udvidelser og nybygninger blev støttet fra forskellig side.

Ulla Thyrring fremførte, at det af loven fastsatte basisår ville have yderst uheldig virkning for Herning museum, der havde opnået anerkendelse som landsdelsmuseum pr. 1. april 1968, men ville få tilskuddene beregnet efter forholdsvis for lave satser.

Østergaard Christensen udtrykte betænkelighed ved klausulen om museumspædagoger på landsdelsmuseer, idet han ikke fandt det muligt at ansætte en museumspædagog på de nævnte tilskudsbetingelser.

Kontorchef Thrane oplyste følgende: 1. Nybygningstilskuddet er generelt udgået af forslaget til kunstmuseumsloven og erstattet af individuelle bevillinger. 2. Herning museums særlige problemer vil kunne løses gennem lovens § 6, stk. 2 (dispositionsbevillingerne), som vil kunne bruges mere frit end tidligere. 3. Loven kræver ikke ansættelse af en heldagsmuseumspædagog, men kun i muligt omfang. Iøvrigt fremhævede han, at en økonomisk forbedring på over 100% må betragtes som helt uhørt gunstigt.

Klem beklagede, at museumspædagoginstitutionen ikke kunne fuldt udbygges med det samme, men fremhævede, at loven er et væsentligt skridt fremad.

Herefter godkendtes formandens beretning.

3. *Kassereren*, Dommer Tage Worsaae, forelagde herefter regnskabet, som balancerede med 74.435,37 kr., og havde et overskud på 4.152,70 kr.
4. *Kontingent* blev vedtaget uforandret som $\frac{1}{2}\%$ af driftsbudgettet eller – udelukkende for specialmuseer – 200 kr.
5. *Ørslev Kloster*. Peter Seeberg forelagde planen, som var nævnt i formandsberetningen. Stiftelsen for klosteret har tilbudt DKM brugsretten af Ørslev Kloster med 30 tdr. land have, eng og skov på følgende vilkår:
 1. DKM får ikke skøde på ejendommen.
 2. Stiftelsen yder årligt 15.000 kr. til vedligeholdelsen.
 3. Stiftelsen har ydet 65.000 kr. til istandsættelse og modernisering.Et »Ørslev Kloster udvalg« bestående af Ulla Thyrring, Palle Friis, Peter Seeberg og Mogens Bencard har ved arkitekt Hans Langballe ledet en istandsættelse af klosteret. Desuden har man gennem kulturministeriet modtaget forskelligt inventar, som stammer fra det nedlagte Hotel Hammershus. En istandsættelse af selve klosteret med tilhørende portnerbolig er budgetteret til 175.000 kr. Udvalget har søgt forskellige fonds om støtte til dette formål. Man ønsker at indrette et kolle-

gium for museumsfolk og andre repræsentanter for åndsliv. Klosteret rummer 8 dobbeltværelser og køkken samt opholdsfløj. Hvis det er muligt, vil man indrette et gæstgiveri i portnerboligen, hvor en gæstgiver og daglig administrator skal bo. Seeberg understregede, at klosteret ikke skal belaste foreningens økonomi, og foreslog en forening af frivillige bidragsydere, som årlig ydede enten 25 eller 100 kr. Udvalget ønskede mandat til at arbejde videre med sagen. Under diskussionen blev det understreget fra flere sider, at sagen skulle køres uafhængigt af foreningen i hvert tilfælde økonomisk, men medlemmerne udtrykte sympati for tanken som sådan og gav bestyrelsen mandat til at arbejde videre med sagen.

6. *Formandsvalg.* På grund af Knud Klems fratræden som formand blev Peter Seeberg valgt i hans sted.
7. *Valg til bestyrelsen.* Holger Rasmussen og Tage Worsaae blev genvalgt og i Peter Seebergs sted blev museumsforstander Hakon Berg, Rudkøbing, valgt.
8. Under *eventuelt* nævnte *Jørgen Paulsen* specialmuseernes stilling i foreningen, og opfordrede bestyrelsen til at tage initiativet til en samlet strukturdebat og til at hjælpe specialmuseerne.

Mogens Bencard

Sammenslutningen af lokalhistoriske Arkiver

Årsmødet blev afholdt i tilslutning til Dansk historisk Fællesforenings årsmøde i Svendborg, den 7. september 1968. I årsmødet deltog ca. 35 repræsentanter for 26 lokalhistoriske arkiver foruden en række repræsentanter for statsarkiverne samt andre interesserede.

Formanden, overbibliotekar Aage Bonde, Viborg, bød forsamlingen velkommen, og museumsinspektør, dr. Olaf Olsen blev valgt til mødets dirigent.

1. *Formandsberetning:* Ligesom i forrige beretningsår har foreningen også i år kunnet byde velkommen til en række nye medlemmer. I alt 8 nye lokalhistoriske arkiver eller samlinger har meldt sig ind i SLA. De er følgende: Molsbibliotekets lokalhistoriske arkiv, Lokalhistorisk arkiv for Sorø og omegn, Dragør folkebiblioteks lokalhistoriske samling, Fruering-Vitved lokalhistoriske arkiv, Beder-Malling lokalhistoriske arkiv, Viby J. lokalhistoriske samling, Vejle byhistoriske arkiv og Nykøbing Mors byhistoriske arkiv. S sammenslutningen vokser efter en stærkt stigende kurve, idet vi i de sidste 5 år har fået 30 nye aktive medlemmer, eller næsten lige så mange som i SLAs forudgående 15 leveår. Det samlede medlemstal udgør nu 75, nemlig 65 aktive og 10 passive. De lokalhistoriske arkiver og bibliotekernes lokalsamlinger er stærkest repræsenteret på Sjælland uden for hovedstadsområdet og i Midtjylland. Den fremgangslinie, der har præget de seneste år, vil uden tvivl fortsætte i de kommende år, ja sandsynligvis vil den blive yderligere forstærket, og de stadigt stigende krav, der stilles specielt til styrelsen m.h.t. afholdelse af

kurser, rådgivnings- og publikationsvirksomhed m. m. vil snart nødvendiggøre radikale strukturforandringer og fremskaffelse af økonomiske midler af en ganske anden størrelsesorden end den, vi er vant til at regne med.

Styrelsens medlemmer har fungeret som konsulenter for de eksisterende og som vejledere ved oprettelsen af nye lokalhistoriske arkiver, navnlig har skoleinspektør Strange Nielsen udført et stort arbejde, og formanden har med værdifuld hjælp af Viborg byhistoriske arkivs daglige leder, fhv. postmester O. K. Rørsted, haft en omfattende konsultationsvirksomhed. Formanden har ført forhandlinger med »Dansk Byplanlaboratorium« om en eventuel fordeling til de lokalhistoriske arkiver m. fl. af institutionens samlinger af billeder, småtryk og avisudklip af lokal art vedrørende byplanlægning. Disse forhandlinger er ikke ført til afslutning, men man har det bedste håb om inden længe at kunne tilbyde medlemmerne af SLA dette materiale.

SLAs vigtigste indsats har formentlig været afholdelse af to gode og velbesøgte kurser, nemlig landskursus i Århus 8.–10. marts 1968 med 29 deltagere under ledelse af formanden og kassereren, samt det første regionalkursus i Næstved, den 3.–4. februar 1968 med 25 deltagere under ledelse af A. Strange Nielsen.

Foruden de øvrige skrifter, der tilgår medlemmerne, har man i år kunnet udsende de to første numre af 2. årgang af SLAs organ *Lokalhistorisk Arkiv* i en meget udvidet og væsentlig forbedret skikkelse under Strange Niensens dygtige redaktion. På grund af den voksende interesse for bladet har man måttet forhøje det oprindelige oplag på 200 eksemplarer til 350.

SLA har ydet et tilskud på 2000 kr. til udgivelsen af den meget nyttige »arkivfører«, Manuskripter og Arkivalier i danske Samlinger, som i denne måned er udsendt af DHF. – Man håber inden alt for længe at kunne udsende et duplikeret, af A. Strange Nielsen foretaget sammendrag af dr. Jørgen Hæstrups værdifulde foredrag fra forrige årsmøde om indsamling af materiale til besættelsestidens historie. Og ligeledes vil den længe bebudede vejledning i arbejdet i de lokalhistoriske arkiver, udarbejdet af rigsarkivar, dr. Johan Hvidtfeldt, skoleinspektør Strange Nielsen og overbibliotekar Aage Bonde kunne forventes først på vinteren.

Endelig bragte formanden en tak til ministeriet for kulturelle anliggender i anledning af det atter i år modtagne tilskud på 2000 kr. af tipsmidlerne.

2. *Regnskabet.* Kassereren, socialinspektør Olav Christensen, fremlagde regnskabet, der balancerede med 10.325,28 kr. og udviste en kassebeholdning på 768,92 kr. (mod 4.070,42 kr. året før). Regnskabet godkendtes.
3. *Kontingentet.* Efter formandens forslag vedtog man, under hensyn til den anstrengte økonomi, at forhøje kontingentet til 55 kr. for aktive og 25 kr. for passive medlemmer. Endvidere vil medlemmerne ikke mere få tilsendt Fortid og Nutid for kontingentet, og styrelsen anmoder indtrængende medlemmerne om at tegne abonnement på det uundværlige tidsskrift Fortid og Nutid.
4. *Styrelsesvalg.* Som formand genvalgte overbibliotekar Aage Bonde, Viborg, ligesom socialinspektør Olav Christensen og overlærer O. Warthoe-Hansen genvalgte til styrelsen. Programleder Aage Petersen, Middelfart, havde ikke ønsket genvalg, og i stedet for nyalgtes overlærer Niels-Jørgen Hansen, Ringsted.

5. *Under eventuelt* efterlyste redaktør *Ejnar Jacobsen*, Sæby, mere tid til SLAs årsmøde og spurgte efter de lokalhistoriske arkivers tilhørsforhold: museerne eller bibliotekerne. Provst *Holmgård*, Slagelse, nævnte, at der ved kommunesammenlægninger opstod tvivl om, hvad der skulle ske med de gamle arkivsager. Landsarkivar *Jens Holmgaard* oplyste hertil, at der vil fremkomme et cirkulære, der anbefaler at sende bud til landsarkivet, der så vil komme og tage stilling til sagernes fremtidige skæbne, muligvis afhentning. Under diskussionen opstod nogen divergens i meningerne om arkivsagers rette placering, men i sit afsluttende indlæg konstaterede *formanden*, at der reelt ingen modstridende synspunkter var. Ethvert arkiv, officielt eller privat, havde sine opgaver, og alle instanser var interesserede i et samarbejde. Formanden fastslog, at en time til forhandlingerne var for lidt ved SLAs årsmøder.

Efter årsmødet blev der holdt foredrag om arkiv-ordningen i Roskilde af overbibliotekar, cand. mag. *Oluf Abitz*, Roskilde.

O. Warthoe-Hansen

Sammenslutningen af lokalhistoriske foreninger

Ca. 45 repræsentanter var mødt til repræsentantmøde fredag den 6. september 1968 kl. 9–12. Til dirigent valgtes DHF's formand, dr. phil. *Olaf Olsen*.

1. *Beretning*. Formanden, landsarkivar *P. Kr. Iversen*, indledte med at byde et nyt medlem, Lokalhistorisk selskab for Gladsaxe kommune, velkommen i SLF, der nu tæller 28 foreninger med et medlemstal på 26.000. 7 foreninger, repræsenterende et medlemstal på op imod 4.000, står endnu uden for sammenslutningen. Med hensyn til et par enkelte foreninger hersker der uklarhed om, hvilken sektion inden for DHF de sorterer under, idet man kun kan være medlem af en af sektionerne.

Styrelsen havde efter det stiftende møde den 8. september 1967 konstitueret sig med overlærer *O. Warthoe-Hansen* som kasserer og stadsbibliotekar *Annalise Børresen* som sekretær. Der var afholdt to styrelsesmøder, hvor aktuelle spørgsmål som f. eks. delingen af arbejdsopgaverne med DHF, herunder kontingentspørgsmålet drøftedes. Man var enige om, at udvælgelse af prismodtager til årbogspræmieringen fremdeles skulle ligge hos DHF, mens man fandt det naturligt, at SLF arrangerede kursus for årbogsredaktører. Indtil det planlagte lokalhistoriske institut ved Københavns universitet er oprettet, må den lokalhistoriske konsultants virksomhed fortsætte, en virksomhed der nu er overtaget af SLF. Konsulentarbejdet har hidtil udelukkende bestået i hjælp ved udarbejdelse af lokalhistoriske afhandlinger, et arbejde der med stor dygtighed er udført af overbibliotekar *Aage Bonde*. Til fortsættelse af arbejdet er der fornylig indsendt en ansøgning til Kulturministeriet om fortsat støtte, og overbibliotekar *Bonde* har lovet indtil videre at fortsætte hjælpen ved udarbejdelse og bearbejdelse af manuskripter, mens vejledning ved tilrettelægning af kurser på lokal basis, ved mødevirksomhed, udflugter, hvervekampagner, ansøgninger om tilskud etc. vil blive ydet af SLF's styrelse ved henvendelse til sekretæren. Styrelsen havde bedt rigsarkivar, dr. phil. *Johan Hvidtfeldt*

være SLF's repræsentant i redaktionsudvalget for Fortid og Nutid. Den ideelle løsning af spørgsmålet om et meddelelsesorgan for SLF og de andre sektioner ville være, om Fortid og Nutid kunne omdannes til et kvartalsskrift med et par sider i hvert nr. til hver af sektionerne. Herved ville Fortid og Nutid kunne blive et virkeligt bindeled mellem de forskellige foreninger og organisationer, der slutter op om DHF. Denne løsning er imidlertid foreløbig udelukket af økonomiske grunde. Man vil derfor nøjes med at foreslå udgivelse af et duplikeret medlemsblad.

Det første år er der ikke opkrævet kontingent efter aftale med DHF, der i stedet har ydet SLF 2800 kr. til afholdelse af udgifterne.

Styrelsen har for at få et mere pålideligt overblik over de lokalhistoriske foreningers arbejde og økonomiske forhold udsendt spørgeskemaer både til tilsluttede og ikke-tilsluttede foreninger. De oplysninger, som herved fremkom, var nyttige i de forhandlinger, som SLF sammen med DHF senere førte med Kulturministeriet om øget statsstøtte og om refusion af momsafgiften. Formanden havde bearbejdet det indkomne materiale og udsendt en beretning derom til samtlige foreninger; beretningen er trykt i dette hæfte side 390. Denne redegørelse medfulgte som bilag til DHF's redegørelse, som afleveredes til kulturministeren den 18. juli 1968 sammen med alle de publikationer, som samtlige foreninger under DHF havde udsendt i 1967 – en hel reel. Ministeren efterlyste oplysninger om medlemskredsens sociale sammensætning, et forhold der ikke på spørgeskemaet var indhentet oplysninger om. Men af oversigter fra to foreninger, Historisk forening for Værløse kommune og Historisk samfund for Ribe amt, fremgik det klart, at alle sociale lag var repræsenterede. Formanden takkede for den ulejlighed, besvarelsen af spørgeskemaerne måtte have forvoldt, ikke mindst de to foreninger i Værløse kommune og Ribe Amt.

Formanden fremdrog en sag af principiel karakter: spørgsmålet om indlæg af brochurer i årbøger og publikationer. Hidtil havde man fulgt samme retningslinje som DHF, nemlig kun at indlægge brochurer fra foreninger og institutioner, der er medlemmer af DHF, mens man henstillede til foreningerne, at almindelige forlagsbrochurer kun indlægges, når forlagene yder medlemmerne en væsentlig rabat eller betaler en afgift for at få brochuren indlagt, f. eks. 1 kr. pr. medlem. Forlagene må ses som vore konkurrenter, hvis brochurer hæmmer salget af vore egne publikationer. Snart vil medlemmerne blive anmodet om bistand ved udsendelse af en brochure om billedværket »Danmark«, der udsendes af DHF. Der vil blive fremsendt konvolutter til de enkelte foreninger, som anmodes om at lade disse adressere og derefter returnere dem til billedværkets ekspedition. Foreningernes medlemmer vil herved kunne erhverve det smukke billedværk til en langt lavere pris end bogladeprisen. De foreninger, der har indbetalt 1 kr. pr. medlem og yderligere tegnet garantisum på samme beløb, er jo direkte interesserede i godt salg – og dermed følgende andel i et forhåbentlig stort overskud.

Fra en forening er der rettet forespørgsel om udarbejdelse af standardvedtægter for de lokalhistoriske foreninger. Men da foreningernes arbejds måder og -områder er så varierende, er man i styrelsen ikke meget stemt for at tage sagen op. Sammen med spørgeskemaerne har mange foreninger imidlertid fremsendt love og vedtægter, og interesserede kan ved henvendelse til sekretæren få en kopi af disse. Formanden sluttede sin beretning med at udtrykke ønsket om, at de mange tanker

og planer, som styrelsen havde arbejdet med i dette første overgangså, i de kommende år måtte blive omsat i praksis og betonedede, at hele støtte- og moms-sagen, som er så afgørende for foreningernes fremtidige virke, sammen med udsendelsen af spørgeskemaet og bearbejdelsen af de indkomne besvarelser havde lagt så stort beslag på arbejdskraften, at andre opgaver havde måttet vige.

Diskussion:

Den efterfølgende diskussion vedrørte navnlig spørgsmålet om indlæg i årbøgerne af brochurer, der ofte vejede så meget, at de betød forhøjet portoudgift. Direktør *Jens Vibæk* fandt det nyttigt, at medlemmerne gennem indlagte forlagsbrochurer blev holdt orienteret om ny litteratur på området. *Formanden* oplyste, at det faktisk kunne mærkes på foreningernes salg af bøgerne, når fremmede forlagsbrochurer indlagdes, og fandt det helt rimeligt, at forlagene enten betalte for indlægget eller ydede en favørpris på ca. 35%. Vedrørende spørgeskemaet ankedes der over, at så vel det som selve redegørelsen kun var fremsat i ét eksemplar til formanden. I flere bestyrelser var de øvrige medlemmer ikke blevet bekendtgjort med hverken spørgeskema eller redegørelse. Beretningen godkendtes.

2. *Regnskabet*: De samlede udgifter havde været på 2.096 kr. Regnskabet, der balancerede med 2.812 kr. godkendtes.
3. *Valg*: Formanden, landsarkivar P. Kr. Iversen, de fire styrelsesmedlemmer, overlærer O. Warthoe-Hansen, stadsbibliotekar Annalise Børresen, redaktør Verner Hansen, overlærer Erling Petersen samt revisoren, skoleinspektør Chr. Petersen, genvalgtes.
4. *Kontingent*: Formanden foreslog, at kontingentet, der hidtil havde været 3% af et medlemskontingent på mindst 10 kr., ændredes til 3% af et medlemskontingent på mindst 15 kr., d.v.s. 45 øre pr. medlem. Samtidig foresloges det, at Fortid og Nutid ikke længere skulle leveres gratis, men at medlemmerne under DHF fremtidig måtte betale almindelig abonnementspris. Det ville herefter blive frivilligt, om foreningerne ville abonnere, men formanden opfordrede til at tegne et passende antal abonnementer, så hvert bestyrelsesmedlem kunne få et eksemplar. Efter dette forslag ville der i kontingenter indkomme ca. 12.000 kr., hvoraf $\frac{1}{3}$ skulle gå til DHF. Budgetforslaget for de resterende 8.000 kr. forelagdes:

Styrelsesmøder	2.000 kr.
Medlemsskrift	2.000 –
Kursus, møder og foredrag	2.000 –
Administration	1.000 –
Diverse	1.000 –
Ialt	8.000 kr.

Diskussionen vedrørende kontingentet drejede sig hovedsagelig om minimumsbeløbet på 15 kr. i medlemskontingent. Der fremkom både spørgsmål om, hvorledes f. eks. billige hustrumedlemsskaber og billige seminarie- og skoleelevers med-

lemsskaber skulle beregnes, og forslag om at forenkle udregningen af kontingentet ved blot at betale 3% af det indkomne medlemskontingent uden minimumssats. Formanden foreslog, at man kun skulle regne med husstandsmedlemsskaber og med hensyn til de medlemmer, f. eks. skoleelever, der kun betalte 1/2 medlemskontingent, måtte man regne to for én.

Henstillede iøvrigt, at man for det kommende år vedtog styrelsens forslag, for så til næste år, når man havde overblik over, hvad minimumssatsen betød i penge, at tage spørgsmålet op til drøftelse igen. Verner Hansen opfordrede foreningerne til ikke at vige tilbage for at sætte medlemskontingentet op. De steder, hvor man havde gjort det, havde der kun vist sig ubetydeligt frafald. Det vigtigste var, at der skabtes interesse om foreningerne.

Forslaget vedtoges.

5. *Kursus for årbogsredaktører*: Formanden redegjorde for planerne og mente, at den højnelse af årbøgernes kvalitet både indholds- og udstyrmæssigt, der havde fundet sted i den sidste halve snes år, skyldtes disse kursers eksistens. Der var stort set blandt repræsentanterne enighed om det nyttige i afholdelse af kursus for årbogsredaktører. Også sektionløse redaktører skulle kunne deltage i kurset.

Aage Bonde henstillede, at man i god tid til foreningerne udsendte en plan for kurset med angivelse af tid og sted og anmodning om tilmeldelse.

6. *Medlemsbladet*: Da Fortid og Nutid ikke foreløbig kan blive et kvartalsskrift havde styrelsen planer om at udsende et internt meddelelsskrift i retning af »Lokalhistorisk Arkiv« med en leder, orientering om SLF's virksomhed, om nyoprettede foreninger, meddelelser om møder, kurser, kort omtale af ny lokalhistorisk litteratur og lokalhistoriske personalia. Redaktion: Erling Petersen og P. Kr. Iversen. Bladet skulle komme i et oplag på 200 eks. 4 gange årligt. Formanden nævnedes muligheden for samarbejde med »Lokalhistorisk Arkiv« om udgivelsen af et fælles kvartalsskrift.

Aage Bonde udtalte, at SLA var villig til at drøfte forslag om samarbejde. Mente iøvrigt, at et oplag på 200 eks. var for lidt, da man burde stræbe efter, at hvert styrelsesmedlem fik et eksemplar i hænde. Konsulent Aage Lauritsen kunne tænke sig, at Fortid og Nutid måske havde mulighed for at udkomme som et kvartalsskrift, hvis kun det ene nr. blev holdt i den nuværende form og de øvrige tre i et mindre format. Olaf Olsen bemærkede, at en principdiskussion om Fortid og Nutid var forstående i DHF, og at han skulle erindre sig denne diskussion.

Forsamlingen gav formanden bemyndigelse til udgivelse af et kvartalsskrift og til at forhandle med SLA om samarbejde.

7. *Eventuelt*: Diskussionen herunder drejede sig udelukkende om den på grundlag af spørgeskemaet udsendte redegørelse. Skemaet var besvaret af samtlige 35 foreninger, som det var udsendt til. Det fremgik klart af besvarelserne, at foreningerne arbejder på meget uensartede vilkår. Der var således iøjnefaldende forskelle på hovedstadsområdet og det øvrige land med hensyn til offentlige tilskud. Hovedstadsområdet arbejder med store kommunale tilskud og modtager ikke statstilskud. Formanden mente, at arbejdet først og fremmest burde støttes af de lokale myndigheder, og at man skulle arbejde for forhøjelse af de kommunale tilskud. Også

trykkeudgifterne var stærkt divergerende. Prisen var langt billigere i provinsen. Med hensyn til forfatterhonorarer burde man stræbe efter en betaling på 40–50 kr. pr. trykside, et beløb, som ingen foreninger endnu var oppe på. Overraskende havde det været at konstatere de mange arrangementer, som foreningerne satte i gang. Besvarelsene havde givet et levende indtryk af det folkelige kulturarbejde, der fandt sted i foreningerne, som til statskassen, i form af momspenge, måtte betale ca. 100.000 kr. for at få lov til at udføre dette arbejde.

Under diskussionen af redegørelsen blev der gjort opmærksom på, at enkelte aktiviteter inden for foreningernes arbejder ikke var nævnt, således aftenskolearbejdet, foredragsrækker, og *H. K. Kristensen* fremdrog den konsulentvirksomhed, f. eks. de mange forespørgsler om slægtsforhold, der kunne være. *Verner Hansen* beklagede, at kulturministeren i sit foredrag aftenen i forvejen end ikke havde nævnt denne værdifulde redegørelse.

Formanden oplyste, at styrelsen agtede hvert år at udsende mindre spørgeskemaer til medlemmerne, og efter at der fra adskillige repræsentanter var fremkommet interessante indlæg om erfaringer med hensyn til udflugter, arrangementer og udstillinger, aktiviteter der alle virkede fremmende på medlemstilgangen, sluttede mødet med, at direktør *Vibæk* foreslog, at man til næste årsmøde i programmet indlagde et par miniforedrag, hvor en formand kunne få lejlighed til at redegøre for sin forenings virksomhed og problemer, et forslag styrelsen noterede sig.

Annalise Børresen

Dansk historisk Fællesforening

Repræsentantmødet afholdtes lørdag den 7. september 1968 kl. 9.15–11.30. Der var tilmeldt repræsentanter fra statens lokalmuseumstilsyn, rigsarkivet, de fire landsarkiver, erhvervsarkivet, Københavns stadsarkiv, Matrikeldirektoratet, Dansk Folke-mindesamling, Institut for dansk Skolehistorie, Det kongelige Bibliotek, Randers Centralbibliotek, Roskilde bibliotek, Sprog- og Litteraturselskabet, Samfundet for dansk Genealogi og Personalhistorie, Slægtshistorisk Forening, Landsforeningen for Hjemstavnskultur, Skovhistorisk Selskab, Dansk Historielærerforening, Videnskabernes Selskabs Arkivkommission, Selskabet for Københavns Historie og Topografi samt fra 48 museer, 25 lokalhistoriske arkiver og 21 lokalhistoriske foreninger. Ministeriet for kulturelle anliggender var repræsenteret ved kontorchef Eigil Thrane.

1. Til *dirigent* valgtes dommer Tage Worsaae, Vordingborg, som gav ordet til formanden.
2. *Beretning*: Formanden indledte med at udtale mindeord over en række fagfæller, som er døde i årets løb: lensbaron Hans Berner Schilden Holsten; epigrafikeren og runologen, dr. phil. Anders Bæksted; museumsforstander, fhv. borgmester Jens Dalgaard-Knudsen; landsretssagfører Niels Larsen, Frederikshavn; museumsleder, stationsforstander Holger Hansen, Silkeborg, og marinehistorikeren, fuldmægtig P. G. T. Honnens de Lichtenberg.

Årsberetningens hovedpunkter forelå i duplikeret stand.

11 nye medlemmer blev budt velkommen: Historisk-topografisk selskab for Glad-

saxe kommune, Odense universitetsbibliotek, Vikingeskibshallen i Roskilde, Musik-historisk Museum samt 7 lokalhistoriske arkiver: Molsbibliotekets lokalhistoriske arkiv, Dragør folkebibliotek, Fruering-Vitved lokalhistoriske arkiv, Beder-Malling lokalhistoriske arkiv, Vejle byhistoriske arkiv, Lokalhistorisk arkiv for Sorø og omegn og Viby lokalhistoriske samling. Det samlede medlemstal er herefter 264, heraf 110 gennem DKM, 62 i SLA, 28 i SLF og 64 udenfor sektionerne.

Styrelsen var konstitueret med rigsarkivar Johan Hvidtfeldt som næstformand, museumsinspektør Povl Eller som sekretær, sognepræst Ove Bruun Jørgensen som kasserer og arkivar Knud Prange som redaktør af Fortid og Nutid. I styrelsens møder har desuden redaktøren af håndbogsserien, lektor Herluf Nielsen deltaget. Ekspeditionen i Hillerød har fru Grethe Petersen forestået på udmærket vis.

Statens tilskud har vist en svagt stigende tendens. Fra kulturministeriet er til driften modtaget ialt 12.000 kr. mod 9.400 sidst, og til trykning af institutionsberetningerne i Fortid og Nutid er modtaget 3.200 kr. af tipsmidlerne som 1. del af en fornyet bevilling. Der var søgt om 4.000 kr. på grund af de stigende trykpriser, og da momsens er kommet til er der her reelt sket et tilbageskridt i forhold til den tidligere bevilling. Til den lokalhistoriske konsulentvirksomhed ydede kulturministeriet 1.600 kr. af tipsmidlerne som 3. del af en 3-årig bevilling. Der er ikke søgt ny bevilling, da denne virksomhed nu skal overgå til SLF. Derimod er der for 2. gang forgæves søgt om 3.000 kr. til hjælp til illustreringen af Bæksteds Danske Indskrifter. Bevillingen er nu søgt for 3. gang, forhåbentlig med større held. Fra undervisningsministeriet er modtaget 2.000 kr. til Fortid og Nutid (uændret) og 2.500 kr. til »den fortsatte udgivervirksomhed« (sidst 1.500 kr.). Også de lokalhistoriske foreninger kan i år notere mindre stigninger i statstilskuddene. Formanden takkede kontorchef Thrane for bevillingerne og for den gode vilje, vi altid er blevet mødt med i ministeriet.

Årets største og vigtigste arbejdsopgave i styrelsen har været *aktionen for kompensation for momsens* på foreningernes bog- og tidsskriftudgivelser. Som fremhævet på sidste årsmøde er det paradoksalt, at de historiske foreninger skal yde langt mere til statskassen, end de modtager fra den. Selv om det synes uværdigt for en kulturnation, at det trykte ord bekattes, må det nok erkendes, at der for tiden ikke er store chancer for at komme af med bog-momsen. Derfor beder vi ikke om fritagelse, men om kompensation for den. På sidste årsmøde anmodede vi om regnskaber fra medlemmerne til brug ved moms-aktionen. Disse blev behandlet statistisk, og en deputation fra DHF, bestående af Kristian Hald, P. Kr. Iversen og formanden, opsøgte kulturminister Bodil Koch, der gav den en velvillig modtagelse. Regeringsskiftet gjorde en ny henvendelse ønskelig. På et møde 25. april 1968 viste kulturminister Helveg Petersen sig tydeligt interesseret og udbad sig et fyldigt materiale. Ministeren fremhævede selv, at de historiske foreninger var et meget bredt forum, hvor folk af alle samfundslag mødtes. Herefter besværedes foreningerne endnu engang, nu med indsendelse af bøger og skrifter udsendt i 1967. SLFs spørgeskema kom til god nytte. 18. juli blev bøgerne afleveret i en reol sammen med en rapport til kulturministeren. Rapporten mundede ud i følgende konkrete forslag:

1) at der direkte eller indirekte blev skaffet foreningerne fuld kompensation for merværdiafgiften af bog- og tidsskriftudgivelser. Dette beløb udgør for tiden efter en skønsmæssig beregning mellem 200.000 og 250.000 kr. årligt.

2) at der som følge af de stærkt stigende priser på bogtryk tilstræbes en betydelig forhøjelse – mindst en fordobling – af den årlige bevilling på finansloven til tidsskrifter og selskaber.

3) at en række historiske foreninger (f. eks. SLA og Heraldisk Selskab), som hidtil har måttet nøjes med ekstraordinære tilskud fra tipsmidlerne, optages med fast årligt tilskud på kontoen for tidsskrifter og selskaber.

En genpart af rapporten blev tilsendt undervisningsminister Helge Larsen, som har lovet at se på undervisningsministeriets bevillinger til disse formål.

Sagen om oprettelse af et *lokalhistorisk institut* ved Københavns universitet, som blev rejst ved DHFs initiativ i 1967, er nu så vidt, at universitetet har ansøgt om instituttet på sit forslag til aktiviteter i finansåret 1969/70. Eftersom der er sikret instituttet gratis lokaler på Landsarkivet for Sjælland og der regnes med at starte beskedent med én videnskabelig medarbejder og én kontorassistent, tør vi nok håbe, at vore politikere vil forstå, at der her kan øves en væsentlig kulturpolitisk indsats for meget små penge.

Den lokalhistoriske konsulentvirksomhed har fortsat været varetaget af overbibliotekar Aage Bonde. Mens der i de foregående år har været en svag nedgang i antallet af henvendelser, kan vi nu notere en stigning til 20 henvendelser mod 14 sidste år, og der har blandt disse været store og omfattende sager. Konsulenten har gennemlæst og kommenteret to store manuskripter til sognehistorier og bistået ved fremskaffelsen af midler til et tredje større lokalhistorisk arbejde. En købstadshistorie, som konsulenten tidligere har haft til behandling i manuskript, vil udkomme til efteråret, og det samme gælder den vejledning i lokalhistorisk arbejde i skolen, som blev omtalt i sidste årsberetning.

Fortid og Nutids 2. hæfte for 1967 (bind XXIII nr. 4) er lige udkommet. Forsinkelsen vil blive søgt indhentet ved udsendelse af et dobbeltheft. Forsinkelsen er beklagelig, fordi der i løbet af året er kommet ikke mindre end ca. 160 ny abonnenter til – ialt 667 abonnenter.

Publikationsvirksomheden. I håndbogsserien er udsendt Anders Bæksted: *Danske Indskrifter*. En indledning til dansk epigrafik, den hidtil største bog i serien. Herluf Nielsen: *Kronologi* er udsendt i udvidet udgave.

Desuden har foreningen udgivet *Manuskripter og arkivalier i danske samlinger*, udgivet af et udvalg ved Helle Linde og Anker Olsen. Til denne nyttige håndbog er modtaget nogle tilskud, 4000 kr. fra kulturministeriet efter indstilling fra statens lokalmuseumstilsyn, 2000 kr. fra SLA og 4000 kr. fra biblioteksdirektøren.

Efter lange fødselsveer er netop udsendt: lysbilledserien til brug ved undervisning i slægts- og personalhistorie, redigeret af Grethe Ilsøe og Hans H. Worsøe og af disse forsynet med et instruktivt teksthæfte. Den er fremstillet i to udgaver, en stor serie på 100 og en lille på 50 billeder, der sælges til en pris af henholdsvis 400 og 250 kr. + moms. Registratør Bjørn Fabricius blev takket for hjælp ved den praktiske udførelse.

Bogsalget har været større end nogensinde før og nåede op på ca. 90.000 kr. Årsagen er først og fremmest det store antal udgivelser i sidste regnskabsår, men uden tvivl har den ny og større brochure også virket stærkt salgs-fremmende. Der må endnu kunne gøres meget for at udbrede kendskabet til vore skrifter.

Forberedelsen af det store *danmarkshistoriske billedværk* skrider frem med en moderat forsinkelse. Bind I udsendes ikke som planlagt i 1968, men 1. april 1969.

Salgsmæssigt vil denne forsinkelse formentlig vise sig at være en fordel, idet årets skattechok til den tid må formodes at have fortaget sig noget. Salgskampagnen skal indledes kort efter nytår. Der vil blive udsendt brochurer til samtlige medlemmer af de foreninger, som er tilsluttet DHF. Udsendelsen af brochurerne vil give foreningerne et konvolutudfyldningsarbejde, som forhåbentlig vil blive mødt med forståelse, da det er vigtigt for DHF og de lokalhistoriske foreninger, at salget bliver så stort som muligt. To af de oprindelig udpegede forfattere er faldet fra. I stedet vil overinspektør Finn Askgaard skrive afsnittet 1660–1750 og bibliotekar Kristian Hvidt 1864–1920.

Det er besluttet i 1969 at udsende et nyt *katalog over historisk litteratur*, i hvilket de historiske foreninger, museer, udgiverselskaber o. l. kan reklamere for de skrifter, de har på lager. Det katalog, DHF udgav 1964, gav mange af udgiverne et velkomment ekstrasal. Inger Bjørn Svensson har også denne gang påtaget sig redaktionen, og cirkulærer blev i juni måned udsendt til medlemmerne.

Under ledelse af Ole Warthoe-Hansen afholdtes i år *sommerkursus* 21.–24. juli på Herning højskole: »Har Danmark været et U-land? U-landsproblematikkens betydning for moderne historisk forskning«. Det lødige og vellykkede kursus havde samlet 24 deltagere, lidt i underkanten af det ønskelige. Til afholdelse 1969 forberedes et kursus i lokalhistorisk optegnelsesteknik under benævnelsen »Sognet«. Af mindre sager kan nævnes, at der er afholdt et orienterende møde med udgiverselskaberne om tryknings-problemer m. v., samt at udvalget til bevaring af skolehistoriske kilder har fortsat sit arbejde under rigsarkivar Hvidtfeldts forsæde.

Forsamlingen godkendte beretningen uden bemærkninger.

2. Kassereren gennemgik det dupliserede *regnskab for året 1967/68*, der var uddelt til repræsentanterne. Regnskabet blev godkendt uden bemærkninger.
3. *Fastsættelse af kontingent 1968/69*. Formanden fik ordet for at redegøre for de gældende vilkår. I det forløbne år har en foreløbig ordning virket således, at DHF har betalt SLFs udgifter. Formanden foreslog følgende: uændret kontingent fra SLA og DKM, mens SLF afgiver $\frac{1}{3}$ af sine kontingentindtægter til DHF. Kontingentindtægterne vil for DHF blive ca.

SLF	4.000 kr. (tidligere ca. 7.000)
DKM	3.700 kr.
SLA	2400 kr.
andre	2.300 kr.
ialt	12.400 kr.

Dette er ikke tilstrækkeligt til at bestride foreningens driftsudgifter med. Derfor foreslås det, at medlemmerne fremtidig betaler Fortid og Nutid med abonnementspris i stedet for som tidligere at modtage et eksemplar frit. Det kan måske håbes, at de større foreninger tegner flere abonnementer til deres styrelsesmedlemmer. Forslaget blev vedtaget uden bemærkninger fra forsamlingen.

4. *Valg*. Formanden, dr. phil. Olaf Olsen, blev genvalgt. På givne foranledning redegjorde han derefter for den ændring, der skete i styrelsen, fordi DKM havde valgt Peter Seeberg som formand i stedet for Knud Klem. Seeberg var derfor født med-

lem i DHF's styrelse. På formandens indstilling valgtes nu: Ove Bruun Jørgensen, Povl Eller, Kristian Hald, Knud Prange og Knud Klem til styrelsen i DHF.

Til revisorer valgtes som forhen Hans Neumann og Olav Christensen.

Formanden henledte opmærksomheden på, at hermed trådte rigsarkivar, dr. phil. Johan Hvidtfeldt ud af DHF's styrelse, hvor han siden sin afgang som formand for to år siden havde siddet som næstformand. Det er med vemod, styrelsen tager afsked med Hvidtfeldt, som mere end nogen anden har æren af den store udvikling, som har kendetegnet DHF's virke i den sidste snes år. Han har ikke alene været manden med de mange ideer, han har også energisk og veloplagt ført disse ideer ud i livet. Derfor indstiller styrelsen, at *Johan Hvidtfeldt bliver udnævnt til æresmedlem* af DHF. Dette blev vedtaget med acclamation.

5. Formanden fik ordet for at redegøre for *præmieringen af en artikel*, skrevet af en ikke-faghistoriker og trykt i en af de tilsluttede foreningers og museers tidskrifter eller årbøger fra årene 1964–1966. Gennemlæsningen af skrifterne har overtydet styrelsen om, at adskillige artikler kunne fortjene præmiering. Dommerkomiteen har imidlertid i fuld enighed kunnet udpege en afhandling til belønning med fællesforeningens årbogspris på 2000 kr., nemlig *Egil Skall: Den engelske tinfabrik* fra Historiske Meddelelser om København for 1965. Formanden oplæste derefter komiteens indstilling:

I afhandlingen skildres de bestræbelser, som kommercekollegiet og Københavns Magistrat i 1740erne gjorde sig for at skabe en hjemlig produktion af varer af såkaldt engelsk tin. De københavnske kandestøberes arbejder fandtes ikke tilfredsstillende, og man var bekymret over den store ulovlige import af udenlandske produkter. En signetstikker, Johan Christian Jönsch, som hævdede at have fundet det engelske tins hemmelighed, blev sat i gang med en fabrikation, som dog aldrig fik større omfang og næppe nogensinde opnåede den lovede kvalitet.

Afhandlingen, som bygger på solide arkiv-studier, giver en klar redegørelse for fabrikkens tilblivelse og korte historie, og man får et udmærket indtryk af brydningerne mellem lav og fabrik og af kommercekollegiets midler. Man kan anke over, at forfatteren ikke gør noget forsøg på at hæve sig over emnet og betragte tinfabrikkens oprettelse og skæbne i lyset af statens almindelige erhvervspolitik og økonomiske målsætning. Denne svaghed opvejes imidlertid rigeligt af andre kvaliteter i afhandlingen, som først og fremmest udmærker sig ved en dyb forståelse af tinfabrikationens teknologiske baggrund.

Forfatteren har til fulde indset, at emnet ikke kan behandles tilfredsstillende, medmindre historikeren selv forstår tinstøbningens teknik. Han har derfor erhvervet sig en god metallurgisk indsigt, og denne viden sætter ham i stand til at tolke dunkle punkter i kilderne og vurdere Jönsch's eksperimenter.

Afhandlingen er velskrevet, omend ikke overalt let tilgængelig for den forudsætningsløse læser. Kilderne anvendes med forsigtighed, og forfatteren udviser en sober dømmekraft. »Den engelske tinfabrik« er et dygtigt og intelligent arbejde, som styrelsen med stor glæde tildeler årbogsprisen.

Egil Skall, som var kommet til stede, fik derefter prisen overrakt.

6. *Eventuelt*. Svend Gissel henstillede, at der blev gjort mere for at gøre Fortid og Nutid kendt blandt historiestuderende, der kunne have god gavn af tidsskriftet,

så dårligt vi endnu er stillede med hensyn til historisk bibliografi. Endvidere opfordrede han til øget indsats for afsætning i udlandet, selv om naturligvis fremmedsprogede resuméer må savnes. Gissel vil selv gøre en indsats på begge punkter. *Prange* gjorde opmærksom på, at redaktionen lægger stor vægt på litteraturoversigterne, og at man gerne vil behandle flere emner.

Ejlif Salomonsen berørte muligheden af at lægge Fortid og Nutid sammen med sektionernes små skrifter. Det burde helst ske nu inden etableringen af SLFs blad, senere kunne en sammenlægning blive vanskeligere. Iøvrigt var taleren klar over, at der her ud af kan opstå spændinger i spørgsmålet om, hvad Fortid og Nutid egentlig skal være.

Formanden svarede, at efter udsendelsen af det kommende dobbeltheft var det tanken at optage en principdebat om Fortid og Nutid i styrelsen. Man så derfor helst spørgsmålet udskudt til næste årsmøde.

Aage Lauritsen, Ollerup, havde ønsket at søndagsudflugten var gået til omegnen af Svendborg.

Aage Fasmer Blomberg påtog sig ansvaret for planlægningen af turen og anførte, at sidst årsmødet blev afholdt på Fyn var turen gået til Svendborg amt.

Bjørn Fabricius ønskede, at man fik en bedre kvalitet i gengivelserne af skriftprøverne ved et eventuelt genoptryk af Hjelholts bog.

Svend Nielsen ønskede navneopråbet erstattet af knaphuls-navneskilte, hvilket formanden gav ham medhold i.

Dirigenten rejste spørgsmålet om, hvor næste årsmøde skal holdes. Sidste år var der tale om Hillerød eller Lolland-Falster. Fra salen lød enkelte forslag: Bornholm, Ystad. Beslutning blev ikke taget, og styrelsen må senere tage stilling.

Fredag den 6. september holdt professor, dr. phil. Svend Ellehøj foredrag om: Universiteterne og lokalhistorien.

Søndag den 8. september afsluttedes årsmødet med en udflugt under ledelse af lektor Aage Fasmer Blomberg med besøg på Holckenhavn, i Rynkeby kirke, på Skovsbo og Hverringe samt i landsbyen Viby.

Povl Eller